

STORTINGET

Representantforslag 208 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Terje Halleland, Marius Arion Nilsen og Erlend Wiborg

Dokument 8:208 S (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Halleland, Marius Arion Nilsen og Erlend Wiborg om et mer effektivt strømnett for økt kapasitet

Til Stortinget

Bakgrunn

Kraft- og strømnett er fundamentalt for å opprettholde funksjonene i det moderne samfunnet. Det gir samfunnet tilgang til elektrisitet, som er en avgjørende energikilde for alt fra industri og næringsliv til folks daglige liv. Uten et stabilt og effektivt strømnett vil mange samfunnsprosesser, som kommunikasjon, helsevesen, transport og matproduksjon, bli sterkt påvirket. Et velfungerende strømnett er derfor essensielt for både økonomisk vekst og livskvalitet.

Tilgang på rikelig med ren og rimelig energi har vært et konkurransefortrinn for norske bedrifter i mange år. Dette gjelder først og fremst kostnaden man har måttet betale for kraften, men også det at man har hatt tilgang på energi i kraft av tilknytningsplikten.

Dagens reguleringsmodell er derimot ikke formålstjenlig for de problemene en har nå, og de en kommer til å ha fremover. I store deler av landet er det ikke ledig kapasitet i strømnett. Dette medfører at ny næring og industri har problemer med å etablere seg. Derfor trengs det mer nett raskere.

Tidligere var tilgangen på billig kraft et konkurransefortrinn, men nå sliter nyetableringer med å i det hele tatt få tilgang på kraft. Konsekvensene av dette er store.

Norge er avhengig av verdiskaping, innovasjon og næringsvirksomhet, men dette uteblir så lenge det ikke er mulig å knytte seg til strømnettet.

Nylig gav Riksrevisjonen ut rapporten «Riksrevisjonens undersøkelse av kapasiteten i strømnett» (Dokument 3:7 (2024–2025)). Der peker man på at reguleringen ikke legger til rette for at nettutbygging skjer raskt nok, og mener at tilknytningsplikten slik den er utformet i dag, ikke fungerer i en situasjon med mangel på nettkapasitet. Riksrevisjonen oppsummerer det slik:

- Tilknytningsplikten har i for liten grad sikret at nettet bygges ut i takt med behovet.
- Dagens inntektsregulering gir ikke nettselskapene insentiver til å investere i nettanlegg.
- Kriteriet om samfunnsøkonomisk lønnsomhet ivaretas ikke godt nok i utviklingen av strømnett.

Forslagsstillerne mener det er på høy tid at det blir foretatt en fullstendig gjennomgang av dagens reguleringsmodell. Norge trenger en ny reguleringsmodell for de neste tiårene, en modell som svarer på fremtidens problemstillinger, og som ser energisystemet i sammenheng.

Fremtidens reguleringsmodell må svare på fremtidens utfordringer, hvor tilstrekkelig med nettkapasitet er formålet. Samtidig er det viktig å sikre at nettselskapene driftes så effektivt som mulig, samtidig som man holder kostnadene for sluttbruker så lave som mulig.

Videre er det viktig at kapasiteten svarer på etterspørselen. I dag stilles det strenge krav til dokumentasjon på etterspørsel før nettselskapene kan starte planleggingen av nytt nett. Det vil i flere tilfeller være hensiktsmessig at nettselskapene har kartlagt og planlagt for nytt nett i områder hvor man vet det vil komme forespørsler om nettilknytning. Dette vil medføre kortere

tid fra forespørsel om tilknytning til tilknytningen faktisk skjer.

En ny reguleringsmodell må også gi incentiver til å investere i teknologi. Ny teknologi er nødvendig for at man skal oppnå bedre utnyttelse av nettet, men i dag får man ikke output i reguleringen for slike investeringer. I dag er det kun fysisk nett som er output-variabler i inntektsrammereguleringen.

Det er flere eksempler på nødvendige teknologiinvesteringer som reguleringen ikke i stor nok grad tilrettelegger for. Dette gjelder blant annet overvåkningsteknologi på forbindelser som gjør det mulig for nettselskapene å «kjøre nettet hardere», uten at man risikerer varmgang og feil.

I dag er det rundt 80 ulike nettselskap, noe som er en betydelig reduksjon sammenlignet med for ti år siden. Dette er imidlertid fremdeles mange. Størrelsen på nettselskapene varierer, og de mindre selskapene kan ha vanskeligere tilgang til samme grad av kapital, kunnskap og kompetanse som de større nettselskapene i en tid som vil kreve mye av akkurat det. Fusjoner vil også i mange tilfeller kunne medføre kostnadsgevinster, som følge av synergier og stordriftsfordeler, og føre til lavere kostnader for nettselskapene, noe som igjen vil føre til lavere nettleie.

Men det er ikke bare endringer i reguleringsmodellen for nettselskapene som er nødvendig. For å sikre mer nett raskere er det fundamentalt at man har gode og effektive offentlige prosesser for saksbehandlingen av konsesjonssøknader.

Saksbehandlingstiden hos NVE er altfor lang og gir lange ledetider. For å sikre mer nett raskere må dagens prosesser og rutiner endres slik at de muliggjør kortere saksbehandlingstider, og en klar målsetting bør være at mindre nettetablering gjøres raskere, og at større utbygginger i transmisjonsnettet ikke overstiger en saksbehandlingstid på fire år.

Bedre utnyttelse av nettet

Å endre dagens reguleringsmodell vil ta tid, men kapasitetsproblemene er store nå. Derfor er det viktig å sikre kapasitet til nye prosjekter og industrieventyr på kort og mellomlang sikt.

Riksrevisjonen peker på at det flere steder i landet ikke foreligger nettkapasitet i det hele tatt. Dette er en sannhet med modifikasjoner. Nettkapasiteten er full om man legger dagens reguleringer og loven til grunn. Det er imidlertid potensial til å utnytte nettet enda bedre, men da må nettselskapene ta mer risiko.

I dag opererer mange nettselskap etter N-1-prinsippet. Det vil si at utfall av en komponent ikke skal føre til at forbruk kobles ut. I dagens situasjon, med stor etterspørsel etter nettkapasitet, vil det i mange tilfeller være

hensiktsmessig å fravike dette prinsippet. Eksempelvis vil det å gå fra N-1 til N-0,9 frigjøre mer kapasitet i nettet.

Om nettselskapene inngår flere kontrakter på vilkår, kan dette medføre at nettselskapene kan drifte nettet mer fleksibelt.

Nettselskapene tar i dag ikke noen særlig risiko. Årsaken er at man ved strømbrydd blir straffet med en KILE-kostnad (kvalitetsjusterte inntektsrammer ved ikke-levert energi). Incentivene i KILE-ordningen blir gitt i form av en inntektsreduksjon, slik at overskuddet i nettselskapene blir redusert når det oppstår avbrudd.

At nettselskapene har incentiv til å bygge og drive nettet med en samfunnsøkonomisk optimal leveringspålidelighet, har vært en styrke i det norske kraftsystemet. Men det er nå tid for å anerkjenne at dagens situasjon krever endringer.

For å gi nettselskapene incentiver til å utnytte nettet bedre og «kjøre nettet hardere» vil det være hensiktsmessig å endre KILE-ordningen, slik at kostnaden ved avbrudd ikke påløper før etter 15 minutter med avbrudd. Dette vil medføre at nettselskapene har mulighet til å koble flere på nettet uten å bli straffet økonomisk for det, samtidig som det fortsatt vil være incentiver til å drive nettet med en høy leveringspålidelighet.

Ved å koble flere på nettet vil også den enkeltes nettleiekostnad gå ned, ettersom kostnadene vil bli fordelt på flere aktører. Det vil også i noen områder medføre at behovet for å bygge ut nytt nett forsvinner, og dermed vil ikke nettleiekostnaden øke.

Potensialet for fjernvarme i storbyene er stort, og en økt satsing på fjernvarme vil redusere det fremtidige kraftbehovet samt netttutbygging. Nettselskapene har leveringsplikt, noe som betyr at man selv kan velge bort fjernvarme om man ønsker det. I dagens situasjon med et økende kraftbehov og for lite nettkapasitet mener forslagsstillerne at det vil være hensiktsmessig å pålegge nettselskapene å vurdere tilgangen og tilgjengeligheten på fjernvarme før man gir tilknytning til nettet. Dette vil redusere både kraft- og kapasitetsbehovet og bidra til et mer sammenhengende energisystem.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

1. Stortinget ber regjeringen igangsette arbeidet med en reform av nettreguleringen som skal sikre mer nett raskere, økt kapasitet i nettet og at man får raskere tilgang på økt kapasitet. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget med en sak om hvordan man skal oppnå dette.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at saksbehandlingstiden for mindre nettetableringer reduseres

kraftig og med en målsetting om at saksbehandlingstiden for større utbygninger på transmisjonsnettet ikke overstiger fire år, og at prosesser og rutiner endres deretter for å sikre mer nett raskere.

3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til nødvendige endringer i energiloven og gjøre endringer i tilhørende forskrifter slik at nettselskapene kan utrede og planlegge for nytt nett tidligere og starte konsesjonsbehandlingen for å få innvilget betinget

konsesjon i områder hvor det er stor sannsynlighet for etablering av nytt forbruk.

4. Stortinget ber regjeringen pålegge nettselskapene å undersøke fjernvarmekapasiteten i de områdene hvor man vet at det er fjernvarmeinfrastruktur, før man eventuelt gir kunden tilknytning til strømmettet, for å sikre at man utnytter energiresursene best mulig, for å forhindre bygging av dobbel infrastruktur og for å sikre nettkapasitet til dem som trenger det.

9. april 2025

Terje Halleland

Marius Arion Nilsen

Erlend Wiborg

